

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 590/2014-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. apríla 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť mesta Vysoké Tatry, Starý Smokovec 1, zastúpeného primátorom Ing. Jánom Mokošom, právne zastúpeného advokátom JUDr. Františkom Komkom, Hlavná 27, Prešov, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Obdo 3/2013 z 30. júna 2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo mesta Vysoké Tatry podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Obdo 3/2013 z 30. júna 2014 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Obdo 3/2013 z 30. júna 2014 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť mestu Vysoké Tatry trovy konania v sume 511,34 € (slovom päťstojedenásť eur a tridsaťštyri centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Františka Komku, Hlavná 27, Prešov, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. septembra 2014 doručená sťažnosť mesta Vysoké Tatry, Starý Smokovec 1, zastúpeného primátorom Ing. Jánom Mokošom (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 M Obdo 3/2013 z 30. júna 2014 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“ alebo „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ vystupoval v procesnom postavení žalovaného v právnej veci obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) o zaplatenie sumy 102 901,15 € s príslušenstvom vedenej na Okresnom súde Poprad (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 18 Cb 14/2006. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 18 Cb 14/2006 zo 4. novembra 2008 zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalobcovi sumu 80 000 Sk s 13 % úrokom z omeškania ročne za obdobie od 26. októbra 2005 do zaplatenia. Vo zvyšnej časti okresný súd žalobu zamietol a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

Proti uvedenému rozsudku okresného súdu podali obaja účastníci konania odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 3 Cob 22/2009 z 20. októbra 2009 tak, že zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Okresný súd v súlade s názorom vysloveným odvolacím súdom doplnil dokazovanie v naznačenom smere a vo veci opakovane rozhodol rozsudkom sp. zn. 18 Cb 14/2006 z 24. februára 2011 tak, že zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalobcovi sumu 2 655,51 € s 13% úrokom z omeškania ročne od 26. októbra 2005 do 31. decembra 2008, s 12,5 % úrokom z omeškania ročne za obdobie od 1. januára 2009 do 30. júna 2009 a s 11 % úrokom z omeškania ročne od 1. júla 2009 do zaplattenia, ďalej sťažovateľa zaviazal zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania. Okresný súd vo zvyšnej časti žalobu zamietol a v časti o zaplattenie 3 319,39 s 13 % úrokom z omeškania ročne od 26. októbra 2005 do zaplattenia konanie zastavil. Aj tento v poradí druhý rozsudok súdu prvého stupňa napadli odvolaním obaja účastníci konania. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 3 Cob 2/2012 z 13. novembra 2012 rozhodol tak, že zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bol sťažovateľ zaviazaný na plnenie žalobcovi tak, že návrh žalobcu zamietol. Súčasne potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v zamietajúcej časti a zmenil ho vo výroku o trovách konania tak, že žalobca je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy celého konania v sume 16 144,52 €.

Na podnet žalobcu podal proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 3 Cob 2/2012 z 13. novembra 2012 mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) a navrhol rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie z dôvodu, že je neprípustné, aby krajský súd dospel k odlišným skutkovým zisteniam vedúcim k záveru o neodôvodnenosti žaloby len na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných okresným súdom. Ak bol krajský súd toho názoru, že prvostupňový súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie mal sám opakovať, prípadne ho doplniť.

Sťažovateľ v rámci konania o mimoriadnom dovolaní na výzvu najvyššieho súdu vo svojom písomnom stanovisku navrhol, aby dovolací súd mimoriadne dovolanie odmietol a zaviazal žalobcu zaplatiť mu trovy dovolacieho konania. Sťažovateľ vo svojom vyjadrení, poukazujúc na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, ako aj judikatúru ústavného súdu, uviedol, že mimoriadne dovolanie je možné podať iba vtedy, pokiaľ sú súčasne splnené tieto podmienky:

1. porušenie zákona právoplatným rozhodnutím súdu,
2. požiadavka na ochranu práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu,
3. nemožnosť dosiahnutia ochrany inými právnymi prostriedkami.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej argumentoval, že z nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 307/2012 z 12. februára 2013 vyplýva, že judikatúra ústavného súdu „*zastáva stabilne názor, že mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je aj účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch.*

Uvedený účel môže mimoriadne dovolanie splniť iba v prípade, ak sú splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy.

Jedným z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy pochybení vytýkaných v mimoriadnom dovolaní.“

Totožné právne závery, podľa ktorých rešpektovanie kritérií spočívajúcich v povinnosti vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy pochybení vytýkaných v mimoriadnom dovolaní je nevyhnutné z hľadiska princípov právneho štátu, ako aj z hľadiska základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa sťažovateľa vyplývajú aj z nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 179/2013 z 15. júla 2013, ako aj z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 M Cdo 6/2009 z 27. novembra 2009.

Podľa názoru sťažovateľa najvyšší súd v jeho právnej veci napadnutým uznesením absolútne nerešpektoval judikatúru ústavného súdu, ako aj judikatúru samotného najvyššieho súdu. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 343/2010, podľa ktorého všeobecné pravidlo, že proti nálezú ústavného súdu sa nemožno odvolať, má za následok, že nález v celku (výrok aj odôvodnenie) predstavuje definitívne riešenie ústavnoprávnych otázok v konkrétnej veci, a preto musí byť všeobecným súdom rešpektovaný a verne vykonaný v ďalšom štádiu konania.

Sťažovateľ v sťažnosti tiež namietal, že v napadnutom uznesení najvyšší súd rozsudok krajského súdu zrušil v dôsledku zistenia procesnej vady majúcej za následok odňatie možnosti účastníka konať pred súdom podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), pričom sa vôbec nezaoberal argumentáciou sťažovateľa, ktorá sa týkala *„predovšetkým neprípustnosti podania mimoriadneho dovolania z dôvodu, že žalobca nesplnil jednu zo základných a potrebných podmienok, t. j. že sám ako účastník konania nepodal riadne dovolanie, a to i napriek tomu, že takéto riadne dovolanie mohol podať podľa ust. § 237 písm. f) OSP a § 238 ods. 1 OSP.*

Práve v tejto okolnosti spočíva arbitrárnosť postupu Najvyššieho súdu SR, ktorý v rámci konania o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora zrušením rozsudku KS Prešov z dôvodu, pre ktorého bolo možné zrušiť napadnuté rozhodnutie prostredníctvom iného právneho prostriedku nápravy (riadneho dovolania podaného žalobcom do 1 mesiaca od právoplatnosti rozsudku Krajského súdu Prešov), zasiahol neprípustným spôsobom do právoplatne skončeného konania prekračujúc účel a zmysel ústavných limitov ustanovených pre prípustnosť zásahu do právoplatne skončeného konania prostredníctvom mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom.“

Vzhľadom na uvedené sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo Mesta Vysoké Tatry zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5 M Obdo 3/2013 zo dňa 30. 6. 2014 porušené bolo.

2. *Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5 M Obdo 3/2013 zo dňa 30. 6. 2014 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.*

3. *Najvyšší súd SR je povinný uhradiť trovy konania Mestu Vysoké Tatry, ktoré je povinný zaplatiť právnenému zástupcovi sťažovateľa advokátovi JUDr. Františkovi Komkovi, Prešov, Hlavná 27... vo výške 340,90 Eur do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“*

Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 590/2014 z 1. októbra 2014 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v senáte zloženom z Petra Brňáka (predseda senátu), Marianny Mochnáčovej (sudkyňa) a Milana Ľalíka (sudca). V zmysle rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2015 účinného od 1. marca 2015 I. senát ústavného súdu rozhoduje v zložení Marianna Mochnáčová (predsedníčka senátu), Peter Brňák (sudca) a Milan Ľalík (sudca). Z uvedeného dôvodu vec prerokoval a vo veci samej rozhodol I. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

Najvyšší súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. KP 3/2014 (Nobs 79/2014) doručeným ústavnému súdu 6. novembra 2014, v ktorom sa okrem iného uvádza, že „*sťažnosťou napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu, ktoré prijal senát najvyššieho súdu jednohlasne, obsahuje relevantné dôvody, pre ktoré došlo k zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu z 13. novembra 2012. Na týchto dôvodoch, a to porušenie § 213 ods. 3 O. s. p. tým, že odvolací súd nezopakoval dokazovanie v zmysle § 120 a nasl. O. s. p., čím sa v konaní vyskytla vada podľa § 237 písm. f/ O. s. p., najvyšší súd naďalej zotrváva a má za to, že takáto procesná vada nepochybne zakladá odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom. Uvedená vada predstavuje dôvod pre zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu, pretože ide o procesnú vadu, ktorej odstránenie musí vykonať zo zákona samotný dovolací súd, a to s dôrazom na výskyt procesných vád vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O. s. p. Ak je totiž konanie postihnuté niektorou z vád uvedených v § 237 O. s. p., možno dovolaním*

napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak procesné neprípustné, čo nastalo v danom prípade.

V nadväznosti na uvedené skutočnosti, najvyšší súd zastáva názor, že medzi napadnutým uznesením dovolacieho súdu z 30. júna 2014 v konaní vedenom pod sp. zn. 5MOBdo/3/2013 a namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, neexistuje taká spojitosť, ktorá by umožňovala vysloviť záver o ich porušení.

Najvyšší súd má za to, že postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5MOBdo/3/2013 a jeho uznesením z 30. júna 2014, k porušeniu sťažovateľom namietaných práv, nedošlo.“.

K vyjadreniu najvyššieho súdu sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu zaujal stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu 24. novembra 2014, v ktorom uviedol:

«Najvyšší súd SR vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti podpísanej predsedníčkou Najvyššieho súdu SR zaujíma stanovisko, ktorým prakticky iba obhajuje svoje rozhodnutie vo veci vedenej pod sp. zn. 5MOBdo 3/2013, a to bez toho, aby sa čo i len v najmenšom zaoberal obsahom a dôvodmi, ktoré sťažovateľ (právny zástupca sťažovateľa má zrejme na mysli, že „sťažovateľ uviedol...“, pozn.) vo svojej písomnej ústavnej sťažnosti.

Podstata sťažovateľovej argumentácie spočíva v spochybnení prípustnosti mimoriadneho dovolania podaného Generálnym prokurátorom SR, ako aj v spochybnení meritórnych záverov Najvyššieho súdu SR v ním vydanom rozhodnutí.

Z viacerých nálezov Ústavného súdu SR, ako aj pléna Ústavného súdu SR (III. ÚS 307/2012-63, III. ÚS 179/2013-43, II. ÚS 185/2009, PL. ÚS 57/1999) jednoznačne vyplýva, že judikatúra Ústavného súdu SR zastáva stabilne názor, že mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch.

Uvedený účel môže mimoriadne dovolanie splniť iba v prípade, ak sú splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy.

Jedným z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy, pochybení vytýkaných v mimoriadnom dovolaní.

Rešpektovanie týchto kritérií je nevyhnutné z hľadiska princípov právneho štátu (čl. 1 Ústavy SR), ako aj z hľadiska práva na súdnu ochranu (čl. 46 Ústavy SR) a práva na spravodlivý súdny proces v súlade s hodnotami zaručenými čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Aj v odôvodnení nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 43/1995 z 10.9.1996 sa okrem iného poukazuje na „Zásady civilného procesu na lepšie fungovanie justície“ prijaté Výborom ministrov Rady Európy v roku 1984, v ktorých sa odporúča, aby sa obmedzili najmä dozorové opravné prostriedky, čo sa týka oprávnení generálnych prokurátorov.

Tento cieľ sa napĺňa predovšetkým možnosťou účastníkov konania podať proti rozhodnutiu súdu riadny opravný a prípadne aj mimoriadny opravný prostriedok.

Požiadavku na využití riadnych a prípadne aj mimoriadnych opravných prostriedkov samotným účastníkom možno odôvodniť aj zásadou (princípom) „Vigilantibus iura scripta sunt“ (Práva patria bdelym, alebo Nech si každý stráži svoje práva, alebo Zákony sú písané pre bdelych).

Ústavnú súladnosť vyššie uvedeného výkladu a aplikáciu ust. § 243e ods. 1 OSP konštatoval aj Ústavný súd SR v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 391/2009.

V súlade s judikatúrou Ústavného súdu SR rozhodovali aj iné senáty Najvyššieho súdu SR, o čom svedčia ich jednotlivé rozhodnutia, uznesenia sp. zn. 5MCdo 6/2009, 6MCdo 1/2012.

Aj z rozsudku NS SR sp. zn. 1Cdo 185/2006, ktoré sa ako prvé výslovne a otvorene zaoberá záväznosťou judikatúry v rozhodovacej praxi súdov vyplýva, ... „ak bol v určitej právnej otázke vyslovený právny názor v stanovisku Najvyššieho súdu SR, sú všetky súdy všeobecných súdov vrátane samotného Najvyššieho súdu SR, povinné pri svojom rozhodovaní z neho vychádzať, lebo stanovisko je pre ne záväzné.“ Vyplýva to z postavenia Najvyššieho súdu SR, ktorý ex lége sleduje a vyhodnocuje právoplatné rozhodnutia súdov v občianskom súdnom konaní a na ich základe, v záujme jednotného rozhodovania súdov, zaujíma stanoviská k ich rozhodovacej činnosti vo veciach určitého druhu alebo charakteru,

a tak predurčuje ich následný postup aj v iných obdobných veciach (uplatňuje sa záväznosť súdnej judikatúry erga omnes).

Aj z nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 343/2010 vyplýva: „Všeobecné pravidlo, že proti nálezu ústavného súdu sa nemožno odvolať, má za následok, že nález v celku (výrok aj odôvodnenie) predstavuje definitívne riešenie ústavnoprávnych otázok v konkrétnej veci, a preto musí byť všeobecným súdom rešpektovaný a verne vykonaný v ďalšom štádiu konania. Nerešpektovanie predchádzajúceho nálezú ústavného súdu spôsobuje, že sa konanie pred všeobecnými súdmi ďalej a zbytočne predlžuje.“

Treba mať za to, že v prejednávanej veci Najvyšší súd SR v dovolacom konaní pri prejednávaní mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, o ktorom v dovolacom konaní svojim uznesením sp. zn. 5 MOBdo 3/2013 zo dňa 30.6.2014, zrušil rozsudok Krajského súdu Prešov z 13.11.2012, sp. zn. 3Cob 2/2012-538 a vec mu vrátil na ďalšie konanie, sa neriadil a výslovne nerešpektoval záväznosť judikatúry Ústavného súdu SR a ani záväznosť súdnej judikatúry, v dôsledku čoho došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR spojenú so základným právom na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Je taktiež nepochybné, že Najvyšší súd SR rozhodol o mimoriadnom dovolaní Generálneho prokurátora SR i napriek tomu, že neboli splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy. Dovolateľ v rámci svojej ochrany nevyužil iné právne prostriedky, ktoré mu zákon umožňoval a ktoré spočívali v možnosti podať riadne dovolanie v zmysle ust. § 238 ods. 1 OSP.

V právnom štáte by malo byť samozrejmé a najmä žiadúce, že všeobecné súdy v rámci danej súdnej sústavy budú striktné a konzistentne dodržiavať právne názory vyslovené v rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR, v nálezocho Ústavného súdu SR, lebo len tak sa zabezpečí právna istota, ochrany dôvery občanov v platné právo a predvídateľnosť súdneho rozhodovania v obdobných veciach.

Súdna judikatúra zodpovedá súčasnej sofistikovanej koncepcii záväznej sily precedentu ako súčasť širšieho kontinua normatívneho pôsobenia judikatúry aj v kontinentálnom právnom systéme.

Ako to aj z poznámky R NS SR 2Cdo 281/2005 (uverejneného v časopise ZSP 4/2006, str. 135) vyplýva, treba už len dúfať, že Najvyšší súd SR a všetky všeobecné súdy sa budú držať tejto zásady aj pri riešení iných prípadov. Prevažná väčšina slovenských sudcov sa totiž doteraz vníma len ako neomylný ochranca objektívneho práva na úkor práv subjektívnych, čo je stále fenomén totalitného štátu. Preto pokiaľ sudcovia nepresvedčia verejnosť prostredníctvom jednotlivo rozhodovaných vecí, že sú tu skutočne na to, aby spravodlivo chránili subjektívne práva fyzických a právnických osôb, a to aj pred štátom samotným, ktorý prípadne prostredníctvom neústavných zákonov alebo podzákonných právnych predpisov narušuje spravodlivosť, len veľmi ťažko získajú renomé svojich kolegov v ostatných štátoch EÚ.»

Sťažovateľ si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia za tri právne úkony v celkovej výške 511,34 €.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde vo veci sťažnosti sťažovateľa upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 M Obdo 3/2013 z 30. júna 2014, ktorým tento súd na základe mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom zrušil rozsudok krajského súdu, ktorým bol rozsudok súdu I. stupňa vo výroku, ktorým bol sťažovateľ zaviazaný na plnenie žalobcovi, zmenený a súčasne potvrdený v zamietavej časti.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd v súvislosti s rozhodovaním o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy konštantne zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno

uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

Vychádzajúc z uvedeného bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či napadnuté uznesenie nie je arbitrárne a či ho najvyšší súd ústavne akceptovateľným a udržateľným spôsobom zdôvodnil.

Ústavný súd preto preskúmal namietané uznesenie najvyššieho súdu, ktorým bolo rozhodnutie odvolacieho súdu zrušené. V jeho odôvodnení sa okrem iného uvádza:

„Podľa ustanovenia § 243e ods. 1 O. s. p., ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie.

Dovolací súd je toho názoru, že v konaní došlo k vade podľa § 237 písm. f/ - účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie procesné nesprávny postup súdu priečiaci sa zákonu alebo inému všeobecne záväznému právnemu predpisu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných práv účastníka občianskeho súdneho konania.

Podľa ustanovenia § 213 ods. 3 O. s. p., ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám.

Z obsahu spisu vyplýva, že po predložení spisu Krajskému súdu v Prešove na rozhodnutie o odvolaní žalovaného a žalobcu, nariadil Krajský súd v Prešove pojednávanie na 25. septembra 2012. Zo zápisnice z pojednávania (č. 1. 515) je zrejmé, že predseda senátu po tom, čo podal správu o priebehu konania, oboznámil a prečítal zmluvu o dielo, v súvislosti s ktorou položil stranám niekoľko otázok. Následne predseda senátu v súvislosti s § 213 ods. 2 O. s. p. poučil strany o tom, že bude aplikovať ust. § 508

a § 558 Obchodného zákonníka a § 40 Autorského zákona a ponechal im dostatočnú lehotu na vyjadrenie sa k použitiu uvedených ustanovení. Zo zápisnice o pojednávaní z 13. novembra 2012 (č. l. 535) je zrejmé, že predseda senátu oboznámil podania, ktoré boli súdu zaslané a v tejto súvislosti sa vyjadrili zástupcovia žalobcu aj žalovaného. Následne súd vyhlásil predmetný rozsudok, v ktorého písomnom vyhotovení odvolací súd uviedol, že na základe písomných vyjadrení účastníkov konania, na základe obsahu zmluvy o dielo, ktorá na odvolacom pojednávaní bola prečítaná a na základe takto vykonaného dokazovania žalobca potvrdil, že predmetom zmluvy o dielo bolo vypracovanie žiadosti o poskytnutie finančného príspevku a súčasne aj projektový spis.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je toho názoru, že na základe obsahu uvedených zápisníc nemožno dospieť k záveru, že na pojednávaniach boli vykonané dôkazy v zmysle § 120 a nasl. O. s. p.

Priebeh odvolacieho konania upravujú ust. § 215 a § 216 O. s. p. Podanie správy o priebehu doterajšieho konania a oboznámenie s dokazovaním, vykonaným súdom prvého stupňa, nemožno považovať za doplnenie alebo zopakovanie dokazovania, keďže ide o povinnosť, ktorá vyplýva odvolaciemu súdu z ustanovenia § 215 O. s. p. Za dôkaz nemožno považovať ani vyjadrenia zástupcov účastníkov a účastníkov konania na otázky súdu, ktorých účelom je len vysvetlenie skutkového deja.

V danom prípade odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa podľa § 220 O. s. p. bez toho, aby zopakoval, príp. doplnil dokazovanie spôsobom, uvedeným v § 120 a nasl. O. s. p. Odvolací súd však nepostupoval zákonom predpísaným spôsobom a v konaní došlo k vade podľa ust. § 237 písm. f) O. s. p.“

V nadväznosti na citované ústavný súd konštatuje, že kľúčová námietka sťažovateľa spočíva v tvrdenej arbitrárnosti namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorým v rámci konania o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora zrušil rozsudok krajského súdu ako odvolacieho súdu z dôvodu zistenia vady majúcej za následok odňatie možnosti účastníka konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP, teda z dôvodu, ktorý zakladal prípustnosť využitia iného opravného prostriedku (dovolania) priamo účastníkom konania, ktorý nebol v konaní vyčerpaný. Podanie riadneho dovolania bolo v danom prípade

podporené aj skutočnosťou, že išlo o zmeňujúce rozhodnutie odvolacieho súdu, teda bol splnený základný procesný predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z § 238 ods. 1 OSP. Najvyšší súd napadnutým rozhodnutím podľa sťažovateľa neprípustným spôsobom zasiahol do právoplatne skončeného konania prekračujúc tak účel a zmysel mimoriadneho dovolania, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch.

Podľa § 243e ods. 1 OSP ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie.

Podľa § 243e ods. 2 OSP mimoriadne dovolanie možno podať len proti tomu výroku súdneho rozhodnutia, ktoré účastník konania, osoba dotknutá týmto rozhodnutím alebo osoba poškodená týmto rozhodnutím súdu namieta.

Podľa § 243f ods. 1 OSP mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak

- a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237,
- b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- c) rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Podľa § 243g OSP mimoriadne dovolanie podáva generálny prokurátor na dovolacom súde do jedného roka od právoplatnosti rozhodnutia súdu.

Podľa § 243i ods. 2 OSP v konaní o mimoriadnom dovolaní platia primerane ustanovenia o konaní na dovolacom súde (§ 242 až § 243d), ak tento zákon neustanovuje niečo iné.

Ústavný súd v súvislosti s rozhodovaním o sťažnosti sťažovateľa z vlastnej rozhodovacej činnosti zistil, že judikatúra ústavného súdu vo vzťahu k inštitútu mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora nie je úplne jednotná. Možno konštatovať, že vo väčšine svojich rozhodnutí sa ústavný súd priklonil k záveru, že podanie mimoriadneho dovolania je podmienené vyčerpaním iných dostupných právnych prostriedkov nápravy pochybení súdnych rozhodnutí vytýkaných v mimoriadnom dovolaní (I. ÚS 136/06, III. ÚS 268/06, III. ÚS 331/06, II. ÚS 19/08, IV. ÚS 200/09, II. ÚS 391/09, II. ÚS 280/2010, II. ÚS 185/09, III. ÚS 179/2013, III. ÚS 307/2012, PL. ÚS 57/99).

V nadväznosti na už uvedené I. senát ústavného súdu zároveň zistil, že vo vzťahu k niektorým sťažnostiam namietajúcim nesprávny postup a rozhodnutie najvyššieho súdu v otázke posúdenia prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora jednotlivé senáty ústavného súdu založili svoje rozhodnutia (konkrétne ide o nález sp. zn. I. ÚS 178/08 zo 4. februára 2009, uznesenia sp. zn. IV. ÚS 35/2012 z 19. januára 2012, II. ÚS 507/2010 z 25. novembra 2010 a II. ÚS 421/2012 z 11. októbra 2012, pozn.) na právnom názore, podľa ktorého je generálny prokurátor oprávnený napadnúť mimoriadnym dovolaním aj také právoplatné rozhodnutie súdu, proti ktorému žiaden z účastníkov konania nepodal prípustný (riadny alebo mimoriadny) opravný prostriedok.

V súvislosti s prípravou meritórneho rozhodnutia o sťažnosti sťažovateľa ústavný súd zároveň zistil, že vo vzťahu k posudzovanému právnomu problému, ktorého podstatou bola aplikácia ustanovenia § 243e ods. 1 OSP, bolo vydané zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2008 pod č. 36 v tomto znení:

„Podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania.

Mimoriadnym dovolaním v zmysle ustanovenia § 243e O. s. p. môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa.“

Napriek uvedenému zjednocovaciemu stanovisku občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu boli aj v nasledujúcom období najvyšším súdom vydané rozhodnutia, ktoré ho nerešpektovali (napr. uznesenia sp. zn. 1 M Obdo V 2/2011 z 27. septembra 2012, sp. zn. 4 M Cdo 16/2007 z 27. januára 2009 a sp. zn. 4 M Cdo 19/2008 z 27. januára 2009).

Konfrontujúc právne názory vyjadrené v označených rozhodnutiach jednotlivých senátov ústavného súdu a stanovisku občianskoprávneho kolégia I. senát ústavného súdu konštatoval, že sú v zásade rozdielne. V nadväznosti na túto skutočnosť I. senát ústavného súdu vychádzajúc zo svojej judikatúry, ako aj z doterajšej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý opakovane vyslovil, že v dôsledku zrušenia právoplatného a záväzného súdneho rozhodnutia došlo k porušeniu čl. 6 dohovoru v prípadoch, v ktorých na základe procesného úkonu osoby odlišnej od účastníkov konania, hoci aj na podnet niektorého z účastníkov konania, došlo k zrušeniu právoplatného a záväzného súdneho rozhodnutia [napr. vo veci Kutepov a Anikeyenko proti Rusku, rozsudok z 25. 10. 2005, č. 68029/01, bod 33; Tripon proti Rumunsku (č. 2), rozsudok z 23. 9. 2008, č. 4828/04, bod 22; Asito proti Moldavsku, rozsudok z 8. 11. 2005, č. 40663/98, bod 47— bod 49], za súčasného zdôraznenia princípu právnej istoty dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok dostupný výlučne generálnemu prokurátorovi je prípustné len vo výnimočných prípadoch, pokiaľ účastník konania neúspešne využil zákonom dovolené právne prostriedky na ochranu svojich práv a právom chránených záujmov alebo také právne prostriedky nemal k dispozícii.

Podľa § 6 zákona o ústavnom súde senát, ktorý v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou dospeje k právnemu názoru odchylnému od právneho názoru vyjadreného už v rozhodnutí niektorého zo senátov, predloží plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie

odchylných právnych názorov. Plénum ústavného súdu rozhodne o zjednotení odchylných právnych názorov uznesením. Senát je v ďalšom konaní viazaný uznesením pléna ústavného súdu.

Keďže I. senát ústavného súdu v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou dospel k odchylnému právnemu názoru, ako je vyjadrený v už uvedených rozhodnutiach jednotlivých senátov ústavného súdu, predložil v zmysle prvej vety § 6 zákona o ústavnom súde plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov senátov ústavného súdu. Plénum ústavného súdu návrh I. senátu ústavného súdu prerokovalo a uznesením sp. zn. PLz. ÚS 3/2015 z 18. marca 2015 prijalo zjednocujúce stanovisko v tomto znení: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

V zmysle tretej vety § 6 zákona o ústavnom súde je senát ústavného súdu v ďalšom konaní viazaný zjednocujúcim stanoviskom vyjadreným v predmetnom uznesení pléna ústavného súdu, t. j. v posudzovanom prípade názorom uvedeným v uznesení sp. zn. PLz. ÚS 3/2015 zo 18. marca 2015. Aplikujúc uvedené ustanovenie zákona o ústavnom súde na vec sťažovateľa ústavný súd v zhode so svojím zjednocujúcim stanoviskom dospel k záveru, že najvyšší súd v napadnutom uznesení neuplatnil ústavne konformný výklad § 243e OSP, keď na základe mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom podrobil prieskumu postup a právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré zrušil, nezohľadňujúc skutočnosť, že v danej veci mohol sám účastník konania prostredníctvom dovolania [uplatnením dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP] dosiahnuť nápravu, resp. zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákon. Ústavný súd dodáva, že z predložených listinných dokumentov,

vyjadrení sťažovateľa ani najvyššieho súdu nevyplývajú žiadne objektívne prekážky, ktoré by využitie mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) v tejto veci znemožňovali.

V tomto prípade je potrebné rešpektovať zásadu „vigilantibus iura scripta sunt“, ktorá zdôrazňuje vlastné pričinenie účastníkov konania o ochranu svojich práv, keď požaduje, aby svoje procesné oprávnenia uplatňovali včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou, teda dôsledne sledovali svoje subjektívne práva a robili také kroky, v dôsledku ktorých by nedochádzalo k ich ohrozovaniu a poškodzovaniu.

Ústavný súd ďalej konštatuje, že jedným zo základných princípov právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v rámci civilného konania je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosť a zásadná nezmeniteľnosť. Snaha presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť konečného meritórneho rozhodnutia vyneseneho v občianskom súdnom konaní bez ohľadu na nezmeniteľnosť a záväznosť súdneho rozhodnutia je legitímna v okamihu, keď sa v konaní alebo v rozhodnutí vyskytnú také pochybenia, ktoré sú v priakom rozpore s ústavnými princípmi platiacimi v civilnom procese, pričom tieto pochybenia nie sú riešiteľné inak, než použitím mimoriadneho opravného prostriedku.

Na základe uvedeného je ústavný súd toho názoru, že postupom, ktorým najvyšší súd zrušil rozsudok krajského súdu len z dôvodu, pre ktorý mohol sám žalobca podať dovolanie, sa najvyšší súd odchýlil od ústavne súladného výkladu aplikovaného zákonného ustanovenia o mimoriadnom dovolaní (§ 243e ods. 1 OSP), čím porušil základné práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva

alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší...

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol o tom, že uznesením najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa ústavy a právo podľa dohovoru, bolo potrebné zároveň v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodnúť o jeho zrušení a v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľa aj vrátiť vec v zmysle § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde najvyššiemu súdu na nové prerokovanie (bod 2 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom. Ústavný súd pri priznaní náhrady trov právneho zastúpenia vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2013, ktorá bola 804 €, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2014. Náhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti a stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 134 €, t. j. spolu 402 €, čo spolu s režijným paušálom trikrát po 8,04 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 426,12 €, ktorú bolo potrebné zvýšiť o 20 % daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľa je platcom DPH.

Priznaná úhrada trov konania tak predstavuje sumu 511,34 €, čo zodpovedá sume uplatnenej právnym zástupcom sťažovateľa. Priznanú úhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP; bod 3 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2015